

Afdeling	: Griffie	Raadsvoorstel:
Naam opsteller voorstel	: Paul Otten	DJ-636756
Portefeuillehouder	: T.E.C. (Tessa) Geelen Msc.	Zaaknummer:
		636752

Onderwerp

Eindrapport rekenkamer Weert naar aanleiding van het onderzoek "gemeente Weert en samenwerking bij maatschappelijk initiatief ("overheidsparticipatie") en gemeentelijk initiatief ("burgerparticipatie").

Voorstel

1. Kennis te nemen van en over te nemen de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer Weert naar aanleiding van het onderzoek "gemeente Weert en samenwerking bij maatschappelijk initiatief ("overheidsparticipatie") en gemeentelijk initiatief ("burgerparticipatie").
2. Het college opdragen een procedurevoorstel voor de raad uit te werken met betrekking tot de overgenomen aanbevelingen.

Inleiding

De rekenkamer is een adviesorgaan van de gemeenteraad en brengt in die hoedanigheid via eindrapporten van door haar uitgevoerde onderzoeken conclusies en aanbevelingen onder de aandacht van de raad.

Op 24 oktober 2018 is het eindrapport naar aanleiding van het onderzoek "gemeente Weert en samenwerking bij maatschappelijk initiatief ("overheidsparticipatie") en gemeentelijk initiatief ("burgerparticipatie") aangeboden aan de gemeenteraad. Bij dit eindrapport is een bestuurlijke reactie door het college van burgemeester en wethouders uitgebracht. De reactie van de rekenkamer op deze bestuurlijke reactie is opgenomen in het eindrapport. Het onderzoek is uitgevoerd door Partners & Pröpper, met als hoofdonderzoeker Hans Kessens ondersteund door Igno Pröpper.

De doelstelling van dit raadsvoorstel is uw raad kennis te laten nemen van de resultaten van het onderzoek en een besluit te doen nemen over de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer.

Beoogd effect/doel

Doel van het onderzoek was inzicht krijgen in het succes waarmee de gemeente Weert tot nu inspeelt op initiatieven uit de samenleving en wat hierbij belangrijke lessen zijn. De hoofdvraag die daarbij gesteld werd was: "Wat kan de gemeente Weert leren van de huidige praktijk van het inspelen op initiatieven uit de samenleving? "

Argumenten

Bij deze hoofdvraag werden de volgende deelvragen gesteld:

- Wat zijn de ambities van gemeente Weert en welke acties heeft de gemeente tot heden ondernomen om initiatieven uit de samenleving beter te kunnen faciliteren en stimuleren? Op welke wijze dragen de doelstellingen uit het project Weert in Dynamiek bij aan deze ambities, en wat zijn daarvan tot heden de resultaten?
- Welke initiatieven uit de samenleving hebben zich tot heden aangediend?
 - Om wat voor initiatieven gaat het?
 - Wat is het onderwerp en welke opgave willen ze realiseren?
 - Wie zijn de initiatiefnemers?

- Hoe heeft de gemeente hier op aangesloten?
 - Welke afwegingen hanteert de gemeente bij de vraag of en op welke wijze de gemeente aansluit op deze initiatieven?
- Wat zijn bij deze initiatieven succes- en faalfactoren (geweest) in de samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemers? Onder meer:
- Het borgen van het democratisch gehalte van de initiatieven (bijvoorbeeld openheid qua deelnemers, rekening houden met elkaar).
 - Het zijn van een goed samenwerkingsspeler.
- Wat kan de gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie leren van deze ervaringen? In het bijzonder: wat betekent dit concreet voor de rol en taak van de raad, in wisselwerking met het college, ambtelijke organisatie en de samenleving?

Kanttekeningen en risico's

Na afronding van het onderzoek naar maatschappelijke initiatieven besloot de Rekenkamer een klein aanvullend onderzoek te doen naar twee projecten waarbij de gemeente zélf initiatiefnemer is. De gemeente Weert heeft namelijk tijdens de uitvoering van het rekenkameronderzoek een manifest uitgebracht waarbij een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen participatie vanuit maatschappelijke initiatieven (overheidsparticipatie) en vanuit gemeentelijke initiatieven (burgerparticipatie). Met deze aanvulling wordt het brede veld van participatie onderzocht.

Conclusies genoemd in het rapport

1. Het college brengt de raad onvoldoende in stelling om als raad een goede rol te kunnen vervullen bij participatie.
De raad wordt niet gevraagd om het Manifest te onderschrijven. Voor de raad wordt geen overzicht geboden over alle (voor de raad relevante) processen ('dossiers'/projecten/initiatieven et cetera) waarin op enigerlei wijze sprake is van participatie (variërend van inspreken tot het nemen van een initiatief). Per proces kan dan sprake zijn van andere spelregels, rolverdeling tussen samenleving en gemeente en rolverdeling tussen raad en college.
2. De inzet en energie van de gemeenteraad houdt geen gelijke tred met die van college en organisatie bij de veranderingen die nodig zijn om meer ruimte te scheppen voor participatie. De gemeenteraad investeert onvoldoende in het reflecteren op de eigen rol en werkwijze bij de oriëntatie op en weging van participatie.
3. Gemeente Weert heeft de uitgesproken ambitie om tot een (participatie)samenleving te komen waarin veel ruimte én verantwoordelijkheid voor de samenleving is.
4. De gemeente Weert werkt langs verschillende sporen op een consistente manier aan het versterken en ondersteunen van participatie. De uitgesproken ambities ("*Weert in Dynamiek*", *WinD*), de uitgangspunten in het *Manifest*, de leidende principes ("*Kiezen met Visie*") en de ingezette organisatieontwikkeling ("*Weert in Dynamiek*", *WinD*) sluiten goed op elkaar aan – vanuit het beeld 'van buiten naar binnen werken'.
5. Het onderscheid dat de gemeente maakt in 'burgerparticipatie' en 'overheidsparticipatie' leidt af van de opgave waar het om gaat, en laat onderbelicht dat op beide sporen nadrukkelijk sprake is van onderlinge samenwerking waarin alle partijen een aandeel nemen. Het legt te veel nadruk op de initiatiefnemer terwijl mogelijk rondom dezelfde thema's het initiatief kan wisselen of binnen een groter thema er verschillende initiatiefnemers zijn.
6. De ambities ten aanzien van participatie en samenwerking, zoals verwoord in het manifest, worden nog onvoldoende gekoppeld aan het realiseren van concrete

maatschappelijke opgaven. Participatiebeleid wordt onvoldoende geïntegreerd in het inhoudelijk beleid van de gemeente.

7. Het gemeentebestuur stelt zich ruimhartig op naar maatschappelijke initiatieven. Ze ondersteunt deze met:
 - Startsubsidies.
 - Bijdragen 'in natura', zoals bestrating, zaaigoed, bomen.
 - Ambtelijke ondersteuning bij de aanvang van een initiatief.
 - Indien aan de orde: zorg voor een ordentelijke overdracht binnen de gemeente.
 - Partijen bij elkaar brengen en verbinden.
 - Participeren in overleggen.
8. Deelnemers aan maatschappelijke en gemeentelijke initiatieven m.b.t. participatie zijn overwegend positief over de inzet en ondersteuning van de gemeente. Tegelijkertijd geven ze aan bij maatschappelijke initiatieven dat niet altijd duidelijk is in welke rol de gemeente betrokken is bij hun initiatief: vastgoedeigenaar, regisseur, aanjager, subsidiënt, inkoper et cetera. Deelnemers geven aan een organisatiebrede benadering te missen. Zij bedoelen dan dat ze accounthouders missen die met één mond namens de gehele organisatie spreken. Ze bedoelen ook dat er bij alle sectoren voldoende inzicht moet zijn in de initiatieven, zodat deze tijdig betrokken kunnen worden.
9. De ambtelijke organisatie ontbeert praktische werkwijzen ('hoe-vraag') die aansluiten op het binnen de gemeente in gang gezette cultuurveranderingsproces. Bij de maatschappelijke initiatieven spelen de volgende elementen:
 - Het op een professionele wijze kunnen afwegen van initiatieven aansluitend op de beoogde mindset in de organisatie en die het gezonde verstand voeden.
 - Het hebben van een organisatiebreed overzicht op initiatieven (zie ook conclusie 5).
 - Organiseatiebrede kennisdeling en dóórontwikkeling individuele vaardigheden.Bij de gemeentelijke initiatieven spelen de volgende elementen:
 - Onvoldoende ondersteuning vanuit communicatie.
 - Verschillende uitgangspunten bij de inzet van communicatiemiddelen.
 - Onvoldoende structuur in proces of projectplan waardoor ook het lerend vermogen ondermijnd wordt (men werkt al doende wijs, waardoor evaluatie van een aanpak moeilijker is te evalueren).
10. Voor het verder brengen van de transformatie in het sociaal én in het fysieke domein zijn gemeentelijke accommodaties een belangrijke hulpbron. Op dit moment ontbreekt een beleidskader dat het uitgangspunt voor gezonde accommodaties verbindt aan de functies die accommodaties daartoe kunnen vervullen voor maatschappelijke initiatieven.

Aanbevelingen genoemd in het rapport

Aanbevelingen met het oog op het in stelling brengen van de gemeenteraad

1. Bied voor de gemeenteraad (maar ook voor de samenleving, het college en de organisatie) een actueel overzicht van alle processen ('dossiers', projecten, initiatieven et cetera) waarin op enigerlei wijze sprake is van participatie. Geef per proces de belangrijkste zaken aan, zoals:
 - de inhoudelijke inzet/ de opgave (inclusief de koppeling aan gemeentelijke doelen);
 - het aandeel van de maatschappelijke partijen en het aandeel van de gemeente in de realisatie van deze opgave;

- het belang en de betrokkenheid van de raad (politieke zeer belangrijk, politiek belangrijk, of een onderwerp dat volledig door het college of de ambtelijke organisatie kan worden opgepakt);
 - het samenspel tussen raad en college: kaderstelling (politiek mandaat) en/ of delegatie;
 - de resultaten (tot nu toe).
2. Stel als raad een ontwikkelagenda op. Onderdelen van deze agenda kunnen zijn:
- Versterking van de eigen informatiepositie ten aanzien van participatie door een meer eigenstandige oriëntatie door de raad;
 - Aanpassing van de vergaderwijze en –structuur om in de fase van beeldvorming met burgers en maatschappelijke partijen, maar ook om met college en ambtenaren te kunnen overleggen;
 - Mate van delegatie aan het college en bewegingsruimte voor het college in relatie tot de kaderstellende rol;
 - Actieve informatieplicht van het college.

Aanbevelingen met het oog op de gemeentelijke participatiedoelstellingen

Indien het gemeentestuur van Weert daadwerkelijk gevolg wil geven aan de participatieambities is het nodig dat de gemeente 'een tandje bij zet'.

3. Verruim de bestaande kaderstelling door meer richtinggevend te zijn en minder met de concrete uitvoering/regelgeving bezig te zijn. Daarbij kan ruimte bieden in budgetten en tijdsinzet helpen, om initiatieven uit de samenleving te faciliteren en/of samen te werken met maatschappelijke partijen.
4. Optimaliseer het gebruik van maatschappelijk vastgoed/gemeentelijke accommodaties voor het faciliteren van maatschappelijke initiatieven én het verder verbinden van deze initiatieven met gemeentelijke doelstellingen - op het sociale én fysieke domein.

Aanbevelingen met het oog op de gemeentelijke werkwijze

5. Stimuleer een organisatiebrede werkwijze voor het inspelen op initiatieven en voor participatie bij gemeentelijke beleidsinitiatieven. Deze werkwijze is gericht op proceskwaliteit:
 - Snelheid: snel kunnen inspelen op - variërend van samenwerken, faciliteren tot afwijzen.
 - Goede afweging: zorgvuldig, samenhangend en afhankelijk van het onderwerp door het juiste gremium.
 - Goede samenwerkingsspeler: het proces binnen het huis van de gemeente staat in dienst van goede samenwerking met partijen in de samenleving.
6. Introduceer een gemeentebrede werkwijze voor het duiden van maatschappelijke initiatieven met het oog op de gemeentelijke 'reactie' daarop - waarbij dit aansluit bij de beoogde cultuurverandering en mindset in de organisatie. Een maatschappelijk initiatief kan – ongeacht het onderwerp - om te beginnen aan de hand van de volgende vragen worden verkend:
 - Wat behelst het initiatief? Wat zijn de beoogde resultaten?
 - Op welke wijze kun je het initiatief waarderen?
 - Negatief, moet je het dan verbieden of ontmoedigen?
 - Neutraal, geen betrokkenheid gemeente.
 - Positief, is er dan aanleiding om het initiatief te faciliteren of om met de initiatiefnemers samenwerking aan te gaan?
 - Sluit het initiatief aan op gemeentelijk doelen? Zijn er kansen om het doelbereik te vergroten door maatschappelijk initiatief en gemeentelijk inzet te combineren?
 - Welke partijen, binnen en buiten het gemeentebestuur, moeten betrokken worden?
 - Kies een bepaalde proces/projectstructuur waardoor organisatorische basiselementen door de gemeente worden vastgelegd (b.v. doorlooptijd,

- procesorganisatie (welke functionarissen met hoeveel uur in welke fasen nodig), processtappen of projectfasen, e.d.).
7. Laat het onderscheid in 'overheidsparticipatie' en 'burgerparticipatie' los. Enerzijds omdat deze begrippen verwarrend werken en anderzijds omdat soms bij onderwerpen beide aspecten spelen. Spreek liever over participatie en over de 'maatschappelijke opgave' en schat in wie of welke partijen in de realisatie van die opgave een aandeel zullen nemen en organiseer daaromheen de samenwerking.
 8. Formeer rond belangrijke initiatieven een team vanuit de gemeente om de benodigde samenhang én toegevoegde waarde te bieden. Dit team vervult de 'accountfunctie' van de gemeente.

Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de uitwerking van deze conclusies en aanbevelingen zijn thans nog niet aan te geven.

Uitvoering/evaluatie

De overgenomen aanbevelingen worden op de voortgangsrapportage toezeggingen en aangenomen moties geplaatst. De stand van zaken van de implementatie van de overgenomen aanbevelingen wordt op deze manier regelmatig teruggekoppeld aan de raad.

Communicatie/participatie

Het eindrapport met de bestuurlijke reactie is, gelijktijdig met het aanbieden van het eindrapport aan de gemeenteraad, op de website van de gemeente Weert geplaatst. Na de raadsbehandeling zal er een brief naar de rekenkamer uitgaan, met daarin het raadsbesluit.

Advies raadscommissie

De commissie S&I acht het voorstel rijp voor behandeling in de raad als bespreekstuk.

Bijlagen

Eindrapport rekenkamer.

Bijbehorend ontwerp-raadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

De raadscommissie Samenleving en Inwoners,

P.A.W. Otten
Commissiegriffier

L.F.A. Heuvelmans
Voorzitter

Nummer raadsvoorstel: DJ-636756

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van de commissie Samenleving en Inwoners van 4 december 2018,

besluit:

1. Kennis te nemen van en over te nemen de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer Weert naar aanleiding van het onderzoek "gemeente Weert en samenwerking bij maatschappelijk initiatief ("overheidsparticipatie") en gemeentelijk initiatief ("burgerparticipatie").
2. Het college opdragen een procedurevoorstel voor de raad uit te werken met betrekking tot de overgenomen aanbevelingen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 19 december 2018.

De griffier,	De voorzitter,
M.H.R.M. Wolfs-Corten	A.A.M.M. Heijmans